

Prekaritet i Knut Hamsuns *Sult*

Ommund Mellemstrand

Hovedpersonen i Knut Hamsuns *Sult* (1890) ser ikke ut til å interessere seg for samtidens industrielle strukturer. Boken er nærmest komisk opptatt av Sult-heltens egen stream of consciousness. Sult-helten er bokens studieobjekt, altså kan en ikke forvente en kritisk analyse av det bestående i *Sult*.¹ Man kan likevel skimte en generell samfunnsbeskrivelse i romanen. *Sults* Kristiania er et klassesdelt samfunn, uten noen velferdsstat som kan utjevne de store sosiale forskjellene. I romanens univers må Sult-helten derfor til enhver tid fremstå som respektabel. Lynette Finch skriver i *The classing gaze* om hvordan en persons moral og intellekt historisk har blitt ansett for å kunne røpes utfra ens utseende.² I et samfunn uten en velferdsstat som kan garantere ham ytelser og arbeidslivsbeskyttelser uavhengig av hans personlige moral, blir Sult-heltens utseende hans nøkkel til det gode samfunn.³

Guy Standings teori om prekariatet er moderne, i den forstand at den ble formulert og modellert etter den postindustrielle vestlige verden. Teorien forutsetter derfor

---

¹ I Hamsunforskningen har Alf Christensen kritisert denne tendensen i Hamsuns forfatterskap, at samfunnskildringer vektlegger det sjelelige over det materielle (Alf Christensen, *Litteratur og klasse*, (Oslo: Fram forlag, 1935, 43). Ellers har forskningsinteresse for klasseskildringer hos Hamsun vært påfallende svak.

² Lynette Finch, *The classing gaze : sexuality, class and surveillances*, (St. Leonards, NSW, Australia: Allen & Unwin, 1993) 41–44.

³ Viktigheten av en respektabel performanse er et gjennomgående tema i Hamsuns forfatterskap. I *Landstrykere* skriver Hamsun om at klokkeselgeren Pabst «[...] visste hvad Stas hadde at si for en ung Gut [...]» (Knut Hamsun, *Landstrykere: Roman 1*, (Oslo: Gyldendal, 1927), 107–108), i det han gir hovedpersonen Edevart en fin gullklokke. Hamsun vektlegger både gullklokkens materielle verdi, i det at Edevart kan selge den i en knipe, og verdien den har for hans status.

velferdskapitalismen,⁴ og definerer prekaritet delvis utfra graden av tilgang på velferdsgoder⁵ og *arbeidsrelaterte tryggheter*.⁶ Slik er det vanskelig å definere en karakter fra det 19. århundre som prekær etter Standings kriterier. Likevel kan moderne beskrivelser av prekariatet ligne på beskrivelser av fiktive karakterer fra 1800-tallet. Eksempelvis har Birthe Sjöberg foreslått en sammenheng mellom karakterene i et utvalg av Maksim Gorkis noveller til Kristian Lundbergs *Yarden* (2009).⁷

Sults relevans for prekariatsbegrepet ligger i hvordan den skildrer Sult-heltens sinnstilstand, og dens respons til svingninger i hans status og hans tilgang på materielle ressurser. Litteraturviter Christine Hamm skrev i en artikkel om Cathrine Knudsens forfatterskap, at litteraturen kan utvide vår forståelse for hvem prekariatet kan være.⁸ At *Sult* gir oss et direkte innblikk i Sult-heltens psyke kan også være en styrke, ettersom at det kan gi grunnlag for å undersøke hvordan et midlertidig og usikkert arbeidsforhold påvirker Sult-heltens tanker og følelser. Jeg ønsker å trekke en linje mellom Sult-helten og det moderne prekariatet, noe jeg mener at kan utvide vår forståelse av prekaritet.

Hvem er Sult-helten?

Sult-helten er utsatt,⁹ forstått som sårbar, både i sosial og økonomisk forstand. For ham er Kristiania «denne *forunderlige* by som ingen forlater før han har fått mærker av den». ¹⁰ Romanen etablerer ikke hovedpersonens bakgrunn på noe vis. Innledningen oppfordrer slik leseren til å innta Sult-heltens perspektiv, som en nykommer til et fremmed sted.

---

⁴ Det er verdt å merke at det finnes forskjellige typer velferdsregimer, og at disse har utviklet seg i forskjellige retninger gjennom historien (Gøsta Esping-Andersen, *The three Worlds of Welfare Capitalism*, (Cambridge: Polity Press, 1990), 26–32). Her bruker jeg et generelt begrep for å omfatte alle typer europeisk og anglosaksisk velferdskapitalisme.

⁵ Guy Standing, *Fra prekariatet: den nye farlige klassen*, Rune Salomonsen overs., (Oslo: Res publica, [2011] 2014), 31.

⁶ Standing, *Fra prekariatet*, 38–39.

⁷ Birthe Sjöberg, «Är vi åter vid Volgas stränder? En jämförelse mellan Maksim Gorkijs noveller och Kristian Lundbergs *Yarden*», i «*Inte kan jag berättat alla historia?*»: föreställningar om nordisk arbetarlitteratur, Beata Agrell et al. red. (Göteborg: Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion vid Göteborgs universitet, 2016), 53–65.

⁸ Christine Hamm, «Hvem er prekariatet? Sårbare liv i Cathrine Knudsens *De langtidboende* (2008), Manuell (2014) og *Den siste hjelperen* (2018)», *Edda* vol. 110 (2023: 2), 118, <https://doi.org/10.18261/edda.110.2.5>.

⁹ Hovedpersonen i *Sult* har typisk blitt kalt for *Sult-helten* i hamsunforskningen.

¹⁰ Knut Hamsun, *Sult*, Einar Eggen overs., (Oslo: Gyldendal [1970] 1890), 5, Min *uthevelse*.

Sult-helten mangler en fortid, og i forlengelse av dette mangler han slett eksisterende relasjoner som kan definere ham. Han har ingen nære eller langvarige relasjoner i fortellingen, og speiles eksklusivt i de relasjonene han har fått under sitt korte opphold i byen. Sult-helten møter bekjente gjennom fortellingen, slik som hans nabo Jens Olai og 'Jomfruen'. Mer målrettet forsøker han også å møte bondestudenten Hans Pauli Pettersen, som det viser seg at er vekkrest på høstferie. Det blir ikke forklart hvordan Sult-helten har etablert kontakt med disse karakterene. Omtalen av dem markerer slik en distanse mellom Sult-helten og det gode samfunn: Sult-helten er sosialt utsatt i den forstand, at ingen virkelig kjenner ham.

Det rotløse ved helten understrekes også ellers i romanen. I tillegg til konstant pengemangel, må han ta til takke med vilt varierende boforhold. Hans tilværelse er økonomisk utsatt. Det er altruistiske privatpersoner som redder ham, når han er så utsultet at han ikke lenger kan motstå seg det. I det hele lever Sult-helten på kanten, bokstavelig talt fra tikroning til tikroning, tvunget til å leve i nåtiden. Alt dette passer til måten Standing beskriver prekariatet: «[Prekariatet] balanserer på en knivs egg – vel vitende om at et lite feilsteg eller uhell kan forstyrre balansen fra en tilstand av moderat verdighet til å bli en uteligger [...]».¹¹

Selv om han er lutfattig har Sult-helten, i motsetning til den samtidige arbeiderlitteraturens kroppsarbeidere, en betydelig kroppsliggjort kulturell kapital. Han er forfatter og dramatiker. Han evner å diskutere et skuespills form med seg selv, og har meninger om hvordan visse trekk i litteraturen kan plasseres kronologisk. Han tenker at «Man kunde slet ikke tale om samvittighet i middelalderen...».¹² Uavhengig om vurderingen er rett eller ikke, viser eksempelet frem Sult-heltens evne til å begripe et verks form med bruk av det Pierre Bourdieu i *Distinksjonen* (1979) omtaler som disposisjoner av kropp og sinn.¹³

Kroppsliggjort kulturell kapital kjennetegner «disposisjoner av kropp og sinn».¹⁴ Sult-helten er besatt av å markere distansen mellom ham selv og de synlig fattige. Han selger sin egen vest for å kunne gi penger til en gammel nåtler. Han

---

¹¹ Standing, *Fra prekariatet*, 57.

¹² Hamsun, *Sult*, 129.

¹³ Pierre Bourdieu, «Innledning» Til *Distinksjonen* (1979), Annick Prieur overs., i *Eстетisk teori: en antologi*, Kjersti Bale et al. red., (Oslo: Universitetsforlaget [1979] 2008), 378–384.

¹⁴ Scott Appelrouth & Laura Desfor Edles, «Poststructuralism», i *Classical and Contemporary Sociological Theory: Text and Readings*, 4. utg., (California: SAGE Publications, 2021), 677, Min oversettelse.

rettferdiggjør dette ovenfor seg selv ved å påstå at vesten «...begynte å bli for knap for mig...».¹⁵ Når Sult-helten gir mannen kronen fra vestsalget, ser mannen ned på de slitte bukseknærne hans. Sult-helten reagerer voldsomt på dette, og bestemmer seg for å skjelle mannen ut. At mannen stilte spørsmål ved Sult-heltens altruisme, viser at Sult-heltens egen fremtoning åpenbart definerer ham som fattig.

Prekaritet og klassesolidaritet

Sult-helten er altså sosialt og økonomisk utsatt, men likevel opplever han ingen solidaritet med andre utsatte mennesker. Dette kan også forklares med Standing, som sier at prekariatet ikke er en klasse *for seg*, men heller en klasse *i seg*. Prekariatet har ikke noen form for politisk organisasjon som representerer deres felles interesser. En klasse *i seg* er sammenknyttet av felles interesser, men får ikke formulert disse interessene til en sammenhengende politisk agenda.¹⁶ Prekariatets heterogene interesser gjør det vanskelig for dem å danne en felles front, ettersom at de selv ikke kan identifisere felles interesser. Standing mener altså at fiendskap mellom utsatte subjekter også kan leses som et sentralt trekk ved den prekære opplevelse, noe som kommer frem i Hamsuns tekst.

Usikkerheten om klassetilhørigheten vises hos Hamsun gjennom Sult-heltens statusfrustrasjon. Når han får tilbake artikkelen sin fra 'Redaktøren' med beskjed om å skrive den om, river han den i filler «[...] sint, fornærmet [...]». Han bestemmer seg så for at han skal «[...] forsøke med et andet blad for å åpne mig flere utveier».¹⁷ Her tenker han altså at han har valgmuligheter, og at han kan selge sine artikler til andre ukeblad. Leseren vet derimot at ingen andre ønsker å publisere artiklene. Selv 'Kommandøren', som liker ham personlig, ber ham «[...] gjøre det litt enklere [...]».¹⁸ Sult-helten har altså en *uharmonisk status*, der kompetansenivået ikke svarer til arbeidsoppgaven.¹⁹ Sult-helten ønsker frie tøyler til å skrive høyverdig stoff, men blir nødt til å skrive enkle artikler for å overleve. Dette kan være en nøkkel for å forstå Sult-heltens manglende klassesolidaritet. For ham handler klasse

---

¹⁵ Hamsun, *Sult*, 9.

¹⁶ Standing, *Fra prekariatet*, 32–33.

¹⁷ Hamsun, *Sult*, 69.

¹⁸ Hamsun, *Sult*, 71.

¹⁹ Standing, *Fra prekariatet*, 38.

om hvordan man kan fremstå ovenfor andre, og hvilke aktiviteter man kan bedrive. Derfor har han i egne øyne ikke noe til felles med de synlig fattige.

Miskjenning

Vi har nå sett at prekariteten til Sult-helten i stor grad skyldes hans spesielle posisjon i arbeidslivet, og at hans problematiske selvfølelse knyttes til en manglende anerkjennelse av arbeidet han utfører. I Nancy Frasers artikkel *Rethinking Recognition* foreslår hun at identitet kan sies å være dialogisk konstruert. Et menneske trenger en Annen for å etablere sin egen identitet. Vår identitet avhenger altså av at en Annen erkjenner oss. Om den Andre ikke erkjenner oss, blir vi miskjent («misrecognized»). Dette fører til at vi får en forvrengt («distorted») identitet.²⁰

Sult-helten er desperat etter anerkjennelse, spesielt fra respektable mennesker. I et brev fra 'Redaktøren' blir en av Sult-heltens artikler godkjent. Den blir beskrevet som «...talentfuldt gjort...»,²¹ noe som får ham til å le og gråte. Sult-helten definerer seg selv ut ifra produktet sitt, noe som får konsekvenser for hans liv generelt. Han havner inn i det som Nicklas Freisleben Lund kaller for en *prekær temporalitet*. Dette definerer han som «Oplevelsen af en fremtid, der som sådan altid allerede er givet, men som samtidig er helt igennem usikker og udsigtsløs».²² Også i følge Standing er dette en sentral del av den prekære erfaring – et liv i nåtiden, uten fremtidsutsikter eller en følelse av utvikling.²³

Sult-helten defineres altså av hans oppnåelser i arbeidslivet. Utover dette har han ingen fast tilhørighet. Han forsøker å møte folk med en reglementert hverdag, slik som bondestudent Hans Pauli Pettersen, Pastor Levion og 'Redaktøren'. Disse har likevel en annen temporalitet enn ham, Pettersen er på høstferie og 'Redaktøren' har stengt. De fleste Sult-helten treffer på i gatene, er like utsatte som ham selv. Kort tid etter at redaktøren har sendt Sult-helten penger for artikkelen, er han blakk og sulten igjen. Pengene brukes opp mellom to scener,

---

²⁰ Nancy Fraser, «Rethinking Recognition», *New Left Review*, vol 3 (2000), Min oversettelse.

²¹ Hamsun, *Sult*, 40.

²² Nicklas Freisleben Lund, «De fremtidsløse tager ordet». Klassesamfund, prekariat og velfærdskritik i dansk samtidsprosa», *Passage* vol. 76 (2017), 31, <https://doi.org/10.7146/pas.v31i76.25229>.

²³ Standing, *Fra prekariatet*, 49–50.

noe som hindrer leseren fra et innblikk inn i det forutsigbare livet. Dette grepet gjør at leseren tvinges til å følge Sult-helten i hans prekære temporalitet.

Han står også uten det Standing kaller for *sosial inntekt*. Begrepet forsøker å ta høyde for alle inntektskilder et individ har disponibelt når det trengs, og har seks kategorier. Disse er selvproduksjon, lønn, støtte fra familie eller lokalsamfunn, firmagoder, statlige velferdsytelser og oppsparte midler.²⁴ På en god dag har Sult-helten tilgang på to av disse. Er han heldig får han solgt en artikkel, og får lønn for dette. Lønnen er derimot ikke fast, og hans evne til å produsere er heller ikke garantert. Mangelen på alternative inntektskilder forsterker midlertidigheten i hans liv.

Melodrama

I tillegg til sin artikkel om Knudsens forfatterskap, har Christine Hamm også skrevet en artikkel om den svenske forfatteren Kristian Lundbergs bok *Yarden*. Denne boken er en gjenganger innen diskusjoner av prekariatslitteratur. Hamm argumenterer for at et definerende trekk i den prekære Lundbergs hverdagsbeskrivelser er melodramaet, som i teksten får uttrykk som «Repetisjoner av nøkkelord, parallellostisk setningsoppbygning og klisjéfylte metaforer [...]».²⁵ Begrepet melodrama er hentet fra Stanley Cavells *In quest of the ordinary*. Cavell tar blant annet utgangspunkt i den amerikanske filosofen Ralph Waldo Emersons lesning av René Descartes. I sitt essay «Self-Reliance» parafraserer Emerson Descartes: «... 'I think', 'i am'...».²⁶ Bak dette sitatet ligger en tanke om at man må sikre sin egen eksistens gjennom en iscenesettelse seg selv, som reaksjon til skeptisisme. Denne iscenesettelsen kan også kalles for melodrama.²⁷

Sult-helten møter Ylajali for tredje gang. Hittil er det usikkert om hun har innsett at det står dårlig til med ham, hun har oppført seg som om relasjonen til Sult-helten var ønsket. De har gått opp til leiligheten hennes, og prater med hverandre.

---

²⁴ Standing, *Fra prekariatet*, 40.

²⁵ Christine Hamm, «"Ett nödbluss i natten" Melodrama og skeptisisme i Kristian Lundbergs *Yarden* (2009)», i *Från Bruket till Yarden: Nordiska perspektiv på arbetarlitteratur*, Bibi Jonsson et al. red., (Lund: Litteraturvetenskap, Språk och litteraturcentrum i Lund, 2014), 207.

²⁶ Stanley Cavell, *In quest of the ordinary: lines of skepticism and romanticism*, (Chicago/London: University of Chicago Press, 1988), 106.

²⁷ Cavell, *In quest of the ordinary*, 130.

Her innrømmer Sult-helten at han «[...] er meget, meget fattig».²⁸ Han innrømmer dette i tro på at han kan slippe av rundt Ylajali, at han kan betro henne med sitt selvbedrag. «Jeg fortalte bare sandhet».²⁹ Derimot blir Ylajali redd, og vil at han skal gå.

Sult-helten føler at hans identitet rakner, fordi Ylajali ikke lenger anerkjenner ham som hennes likemann. Han har mistet sin identitet, og blir igjen sosialt utsatt. Heretter blir Sult-helten melodramatisk. Han forsøker å gjenetablere selvbedraget ovenfor Ylajali: «Han er lydhør og følsom, han er en erfaren mand, hans sjæl har brandsår.... Og jeg talte riktig længe om disse brandsår som min sjæl hadde».³⁰ Her er avstanden kort fra Lundbergs melodramatiske modus, Sult-heltens sjelelige brandsår er både nøkkelord og klisjéfylt metafor. Den parallellistiske setningsoppbyggingen vektlegger hva, og i forlengelse *at* han er. Likevel er det for sent. Heller enn å sympatisere med ham trygler hun ham igjen, denne gang gråtende, om å gå. Dermed mister Sult-helten sin siste respektable relasjon. Ylajali representerte en mulighet for Sult-helten til å hevde seg, men nå er også denne muligheten forspilt. Det er altså sosialt kostbart for *Sult*-helten å være utsatt.

Utsatthetens pris

I *Sult* skildrer Hamsun utvilsomt et menneske, hvis utsatthet preger hans kropp. Sult-helten faller gradvis fra hverandre gjennom boken. Årsaken til dette er de ekstreme forholdene og nær-døden opplevelser som han tvinger seg selv til å leve gjennom. Han går dagesvis uten mat, tygger fliser for å holde liv i seg og må sove ute i kulden. På slutten av andre stykke er han så nær døden, at han så vidt klarer å gå.

Hans bohemske livsstil tar ham igjen, han begynner å miste hår og nervesystemet hans ødelegges gradvis. Han går fra å være «ungdommen»³¹ til å bli «gammeln».³² Det er nettopp hans hårtap som avskrekker Ylajali, og som forårsaker hans statusnedgang: «At De som er så ung allerede mister håret!».³³ Sult-helten ser det også selv: «Jeg hadde undersøkt min kropp for et par dager siden [...] jeg hadde

---

²⁸ Hamsun, *Sult*, 104.

²⁹ Hamsun, *Sult*, 106.

³⁰ Hamsun, *Sult*, 109.

³¹ Hamsun, *Sult*, 46.

³² Hamsun, *Sult*, 67.

³³ Hamsun, *Sult*, 106.

ståt og grått hele tiden over den».³⁴ Dette fører ham dypt inn i en avgrunn av selvhat: «Jeg hater hele mit slunkne legeme og gyser ved å bære på det, føle om mig».³⁵ Romanen skildrer hvordan Sult-helten ikke lenger kan skjule sin utsatthet, ettersom at den nå er kroppsliggjort.

Standing kaller prekariatet en farlig klasse. Årsaken til dette ligger i følelsene som ofte kjennetegner prekariatet. Disse er sinne, anomi, angst og fremmedgjøring. *Anomi* er opprinnelig Émile Durkheims begrep, og kjennetegner for Standing en «følelse av passivitet skapt av fortvilelse».³⁶ Sult-heltens utsatthet fører til hans fremmedgjøring fra egen kropp. Han føler seg ikke lenger hjemme i den. Kroppen bedrar ham, og hindrer ham i å leve som han vil. Slik etableres en kobling mellom Sult-heltens materielle nød og hans status. Nøden, og hans langvarige opphold i den, hindrer ham fra å distingvere seg fra de trengende i samfunnet. Sult-heltens omvendte klasserise resulterer i at han ikke lenger kan presentere seg selv slik han vil overfor den Andre.³⁷

I tillegg til konstant pengemangel, må Sult-helten også ta til takke med vilt varierende boforhold. Hans tilværelse er økonomisk utsatt. Det er altruistiske privatpersoner som redder Sult-helten, når han er så utsultet at han ikke lenger kan motstå seg det. I det hele lever Sult-helten på kanten. Han lever bokstavelig talt fra tikroning til tikroning, og er tvunget til å leve i nåtiden av den grunn. Han «[...] balanserer på en knivs egg [...]», for å gjenta Standings ord.³⁸

Sult-heltens avmagrede kropp forlenges også til hans sinn. Han blir gal av sult: «Vanviddet raser mig gjennom hjærnen og jeg later det rase, jeg er fuldt bevisst at jeg ligger under for indflydelser som jeg ikke er herre over».³⁹ En kan argumentere for at dette vanviddet alvorlig svekker hans dømmekraft. Dette stiller spørsmål ved om Sult-helten egentlig er i stand til å hjelpe seg selv, og hvorvidt man kan si at han selv er ansvarlig for sin utsatthet.⁴⁰ Mot slutten av boken kaller han seg selv for nåtler, slik som den gamle tiggeren i starten av boken.⁴¹ Nå står Sult-helten altså på den andre siden av saken, han har blitt den gamle tiggeren. Om

---

³⁴ Hamsun, *Sult*, 92.

³⁵ Hamsun, *Sult*, 92.

³⁶ Standing, *Fra prekariatet*, 56–57.

³⁷ Her tolker jeg *Sult*-heltens kroppsliggjorte kulturelle kapital som en klassemærke. Hans statusfrustrasjon vitner også om en følelse av å være overkvalifisert til å skrive enkle artikler på akkord.

³⁸ Standing, *Fra prekariatet: Den nye farlige klassen*, 57.

³⁹ Hamsun, *Sult*, 90–91.

⁴⁰ Det er her snakk om hvorvidt Sult-helten er selvprekarisert eller ikke, om han bevisst velger det utsatte livet.

⁴¹ Hamsun, *Sult*, 99.

det ikke var åpenbart før, er det nå klart at avstanden mellom ham og tiggeren aldri var så lang. Slik mister Sult-helten definisjonsmakten over seg selv, og må regnes som ikke-respektabel.

Sult-heltens fremtid forblir utrygg. På kaien gir kapteinen på Copégoro ham en prøveperiode frem til England. Deretter skal han vurderes for fast ansettelse. «Jaja vi kan prøve det, [...] Går det ikke så kan vi jo skilles i England». ⁴² Altså er også dette ansettelsesforholdet midlertidig, uten garanti for kontraktsforlengelse.

Sult-helten er slik utsatt på en rekke måter: For det første er han sosialt isolert, for det andre er han lutfattig og utsultet. For det tredje er han desperat etter å bli sett, grunnet sin utsatthet. Hans selvfølelse utslettes gradvis av omverdenen rundt ham, noe som gjør ham melodramatisk. Forsøket på å bli respektabel ender i katastrofe og han havner i en midlertidig stilling som han umulig kan være egnet til. Sult-helten blir en del av den prekære massen ved å miste sin særegenhet, og fremmedgjøres slik fra seg selv.

Betydning for prekariatsbegrepet

På grunnlag av diskusjonen ovenfor, kan man kalle Sult-helten prekær. Sosialt, økonomisk og emosjonelt sett passer Sult-helten inn i Standings beskrivelser av denne gruppen. Han er under konstant kritikk, som gjør ham melodramatisk. Han har ingen solidaritet med andre utsatte, fordi han ikke ser hva han har til felles med dem. Han lever på en knivs egg fra tikroning til tikroning, og blir kastet ut av leiligheten sin. Han er sint, engstelig, anomisk og fremmedgjort. Han har heller ingen fast tilgang til sosial inntekt som kan formilde situasjonen. Spørsmålet som gjenstår er hva dette har å si for vår forståelse av prekariatet.

Sult vil betone at opplevelsen av prekaritet ikke er ny. Den oppstår ikke nødvendigvis først i vår postindustrielle, globaliserte tidsalder slik Standing hevder. Romanens beskrivelser stemmer snarere overens med Brett Neilson og Ned Rossiters teori, som foreslår at fordismen var et historisk unntak fra regelen om prekaritet. ⁴³ Sult-heltens prekære posisjon kan slik anses som historisk. Altså grunner Sult-heltens kamp for å holde seg respektabel i en frykt for å erkjennes

---

⁴² Hamsun, *Sult*, 138.

⁴³ I følge Brett Neilson og Ned Rossiter kan man si at det ikke er prekaritet som er unntaket under kapitalismen, men heller fordismen og arbeideristisk politikk (Neilson & Rossiter, 2008, 52).

som en del av den ikke-respektable arbeiderklassen. Dette betyr derimot ikke at Sult-heltens prekaritet er identisk med prekaritet etter fordismen. Neilson og Rossiter presiserer at det ikke er mulig å kalle prekariatet for en stabil klasse, som har eksistert på samme måte både før og etter fordismen.⁴⁴ Erfaringen av prekaritet før velferdsstaten, og i en svekket velferdsstat, er forskjellig.

Prekariteten som den oppleves av Sult-helten i romanens Kristiania, preges nettopp av mangelen på en velferdsstat. Uten en velferdsstat som kan garantere for arbeidslivsrelaterte tryggheter og velferdsytelser, blir Sult-helten fullstendig avhengig av sitt gode ansikt. Dette forklarer hans besettelse med status. Til slutt fratar sulten ham også hans utseende. Sult-helten har den kroppsliggjorte kulturelle kapitalen som trengs for å navigere seg i den kreative klasse, men uten en overbevisende fremtreden mister han muligheten til å aktualisere den. Som konsekvens av dette presses han ut av det gode samfunn, og inn i en prekær masse.

---

⁴⁴ Brett Neilson & Ned Rossiter, «Precarity as a Political Concept, or, Fordism as Exception», i *Theory, culture & society*, vol. 25 (2008:7–8), 65, <https://doi.org/10.1177/0263276408097796>.